

Грошові кошти: проблемні аспекти відображення у звітності

Макарович В.К.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородського національного університету»

Фортуненко К.О.

магістрант
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородського національного університету»

Стаття присвячена розгляду питань відображення інформації про грошові кошти у фінансовій звітності. У статті акцентовано увагу на проблемних моментах щодо складання фінансової звітності у розрізі статей, які містять інформацію про грошові кошти та їх еквіваленти. Висвітлено вплив законодавчих змін на облік руху грошових коштів. За результатами дослідження оцінено вплив здійснення операцій з обліку грошових коштів на прийняття управлінських рішень.

Ключові слова: грошові кошти, еквіваленти грошових коштів, рух грошових коштів, фінансова звітність.

Макарович В.К., Фортуненко К.О. ДЕНЕЖНЫЕ СРЕДСТВА: ПРОБЛЕМНЫЕ АСПЕКТЫ ОТРАЖЕНИЯ В ОТЧЕТНОСТИ

Статья посвящена рассмотрению вопросов отражения информации о денежных средствах в финансовой отчетности. В статье акцентировано внимание на проблемных моментах по составлению финансовой отчетности в разрезе статей, содержащих информацию о денежных средствах и их эквивалентах. Освещено влияние законодательных изменений на учет движения денежных средств. По результатам исследования оценено влияние осуществления операций по учету денежных средств на принятие управленческих решений.

Ключевые слова: денежные средства, эквиваленты денежных средств, движение денежных средств, финансовая отчетность.

Makarovich V.K., Fortunencko K.A. MONETARY FUNDS: PROBLEMATIC ASPECTS OF FINANCIAL REPORTING

The article is devoted to the consideration of issues of reflecting information on monetary funds in financial reporting. The paper focuses on problematic aspects in relation to the preparation of financial reporting in view of articles containing information on monetary funds and their equivalents. The impact of legislative changes on cash flow accounting is highlighted. The influence of cash accounting operations on making managerial decisions is evaluated according to research results.

Keywords: monetary funds, cash equivalents, cash flow, financial reporting.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Успішне вирішення виникаючих в організаціях фінансових проблем багато в чому залежить саме від створення і використання певної системи управління грошовими коштами, базовими складниками якої є чітко працююча система обліку, ретроспективний аналіз і перспективне фінансове планування грошових потоків. Фінансова звітність підприємства являє собою джерело інформації, на основі якого економісти приймають рішення щодо подальшого розвитку підприємства. Тому дуже важливо, особливо тепер, коли економічна ситуація в країні нестабільна, звернути увагу саме на формування влучного

та ефективного прогнозу щодо управління грошовими коштами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання відображення руху грошових коштів у фінансовій звітності розглядали багато науковців, до числа яких можна віднести С.Ф. Голова, В.М. Костюченко, Є.П. Гнатенко, А. О. Гикава, Л.З. Шнейдмана, С. Максимова, М.Ф. Овсійчук, С.Г. Олійник, О. Н. Литнева та інших. Авторами розглядалися проблемні аспекти сутності понять «грошові кошти», «облікове відображення операцій з грошовими коштами», «відображення грошових коштів у звітності».

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Інформаційною

базою для управління грошовими потоками є дані бухгалтерського обліку і звітності про рух грошових коштів. Незважаючи на те що українська система обліку і складання звітності вже наближається до міжнародної, вона все ще містить низку невирішених проблем, пов'язаних із переходом до нових економічних умов. Не є винятком і облік грошових коштів. Цей напрям поки що не можна назвати повністю сформованим, про це свідчить відсутність єдиного нормативного документа, що регулює облік у цій сфері, і виникає велика кількість питань із проблем відображення в обліку і звітності грошових коштів, особливо якщо це стосується грошових коштів за застосування сучасних форм розрахунків.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження проблемних аспектів відображення у звітності операцій з обліку грошових коштів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування іміджу підприємства в основному залежить від своєчасної виплати поточних платежів. Для того щоб підприємство було стабільно платоспроможним, необхідно повною мірою, точно і своєчасно відображати інформацію про рух грошових коштів та їх залишки на підприємстві.

Розглянемо форми фінансової звітності, в яких відображається підсумкова інформація про рух грошових коштів за звітний період.

Відображення грошових коштів в фінансовій звітності регулює Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2], Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 7 «Звіт про рух грошових коштів» [1]. Згідно зі стандартами, рекомендується відображати грошові кошти в Балансі, стаття «Грошові кошти та їхні еквіваленти», а визначати їх у Примітках до фінансових звітів. Надходження і витрати грошових коштів підприємства наводять у Звіті про рух грошових коштів, посилаючись на записи щодо їх руху на рахунках бухгалтерського обліку за трьома видами діяльності: фінансовою, інвестиційною, операційною.

У Звіті про рух грошових коштів відображено підсумки щодо наявності грошових коштів підприємства на кінець року. Деякі сучасні економісти вважають Форму № 3 непростю, проблемною та незрозумілою, яка заповнюється з перекрученням значень у статтях, щоб відобразити залишок грошових коштів на кінець звітного періоду, який буде збігатися із залишком у Балансі [8]. Проте

Звіт про рух грошових коштів дає користувачам інформацію про достатність вільних грошових коштів для виплати акціонерам дивідендів, можливості погашення кредиторської заборгованості, яку фінансову або інвестиційну діяльність робила організація протягом звітного періоду, про придбання компанією основних засобів за період, динаміку і причини змін кредиторської заборгованості, нові випуски акцій та напрям отриманих грошових коштів.

Зокрема, Звіт про рух грошових коштів допомагає зрозуміти змінення найбільш ліквідних активів між датами Балансу, тоді як Баланс висвітлює фінансовий стан підприємства на певну дату [10].

Також саме Звіт про рух грошових коштів ближче за всіх до досягнення сучасної мети, що стоїть перед фінансовою звітністю, а саме до оцінки ліквідності компанії. Складання Звіту про рух грошових коштів за прямим методом дає змогу побачити головні джерела надходжень та виплат грошових коштів та їх еквівалентів у результаті операційної діяльності. За допомогою цієї інформації економісти мають можливість спрогнозувати майбутні грошові потоки, контролювати фактичні та виявляти відхилення.

Нижче, на рис. 1, зображено перелік статей форм фінансової звітності в Україні, в яких висвітлюється рух і стан грошових коштів на підприємстві та взаємозв'язок між ними.

С. Максудов вважає, що «у зв'язку з необхідністю визначати і бухгалтерський, і податковий прибуток (із значними розбіжностями в порядку їх визначення) такі канонічні показники діяльності підприємства, як фінансовий результат, прибуток, рентабельність, втратили частину своєї економічної сутності, у зв'язку з цим керівників підприємства все більше цікавить не стільки питання отримання прибутку, скільки рух грошових коштів підприємства» [7]. Погоджуючись із цим твердженням, можна дійти висновку про необхідність детального дослідження проблемних аспектів відображення у звітності грошових коштів. Для проведення цього дослідження вважаємо необхідним спочатку виявити проблеми обліку грошових коштів. Є.П. Гнатенко та А.О. Гикава виокремлюють певні проблемні моменти обліку грошових коштів як у теоретичній, так і в практичній площинах [4]. Оскільки кінцевою метою ведення бухгалтерського обліку є складання фінансової звітності, нами було сформовано низку причин, що можуть бути факторами виникнення цих проблем:

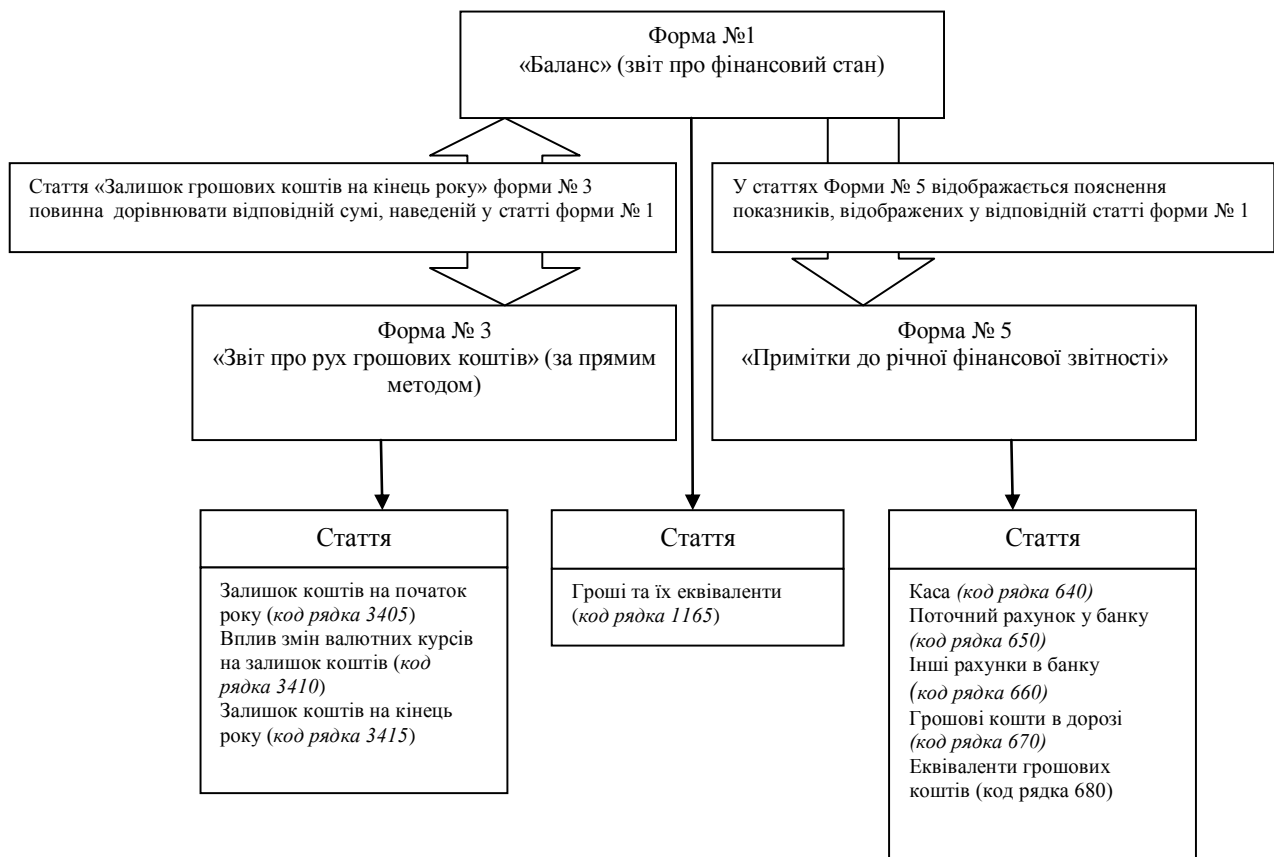

Рис. 1. Взаємозв'язок форм фінансової звітності щодо відображення грошових коштів

Джерело: побудовано на основі джерел 5, 9

– правильне відображення грошових коштів у фінансовій звітності. Може виникати через те, що деякі форми звітності є громіздкими або незрозумілими, що ускладнює процес складання звітності;

– контроль процесу збереження та використання коштів та необхідність заходів з оптимізації надходжень і виплат готівки, складання інформаційної бази даних, щоб аналізувати отримані і втрачені вигоди проведених заходів. Одна з причин виникнення проблеми – недостатня інформативність форм фінансової звітності для всіх користувачів, що приймають рішення;

– повнота та своєчасність відображення в системі обліку рух грошових коштів. На нашу думку, виникає через недосконалість облікових стандартів та постійних законодавчих змін.

Отже, виокремлення загальних проблемних питань обліку грошових коштів дає нам змогу перейти до формування проблемних аспектів щодо відображення у звітності грошових коштів (табл. 1).

Таким чином, нами виокремлено такі проблемні аспекти формування інформації про рух грошових коштів у фінансовій звітності:

– наявність двох методів складання Звіту про рух грошових коштів породжує суперечки, а саме: відсутність повної картини про рух грошових коштів за основними статтями надходжень і виплат грошових коштів (за використання прямого методу) та про причини відхилення чистого грошового потоку від чистого прибутку (за використання непрямого методу);

– відсутність окремої стандартизації відображення в обліку операцій з грошовими коштами. Впровадження нового стандарту приведе до підвищення правильності та аналітичності відображення грошових коштів у фінансовій звітності;

– недостатня аналітичність Звіту про рух грошових коштів для використання даних звіту в процесі прийняття управлінських рішень.

Висновки. Під час складання фінансової звітності і відображення у ній інформації про грошові кошти слід усвідомлювати важливість повноти відображення даних, оскільки показники звітності є джерелом інформації для прогнозування і прийняття управлінських рішень на підприємстві.

За результатами дослідження було визначено статті фінансової звітності, у яких відо-

Таблиця 1

Проблемні аспекти відображення у звітності грошових коштів

Виокремлення проблемних аспектів	Пояснення та складності при різних шляхах їх вирішення	
Наявність двох методів складання Звіту про рух грошових коштів	Наявність додаткових статей у звіті про рух грошових коштів, що ускладнює процес складання Звіту про рух грошових коштів	Необхідність створення окремого звіту, що міститиме додаткові статті
	Відсутність повної картини про рух грошових коштів за основними статтями надходжень і виплат грошових коштів (за використання прямого методу) та про причини відхилення чистого грошового потоку від чистого прибутку (за використання непрямого методу)	Складання обох форм є трудомістким процесом.
		Впровадження такої форми потребує внесення змін на законодавчому рівні.
Відсутність окремої стандартизації (стандарту), що регулює формування інформації про операції щодо руху грошових коштів на підприємствах	Трудомісткість розроблення такого підходу до формування стандарту, який регулюватиме звітність про рух грошових коштів, що не суперечитиме чинним стандартам і стандартам МСБО.	Формування уніфікованої форми потребує заміни програмного забезпечення бухгалтерських програм.
	Впровадження нового стандарту приведе до підвищення правильності відображення грошових коштів у фінансовій звітності, але може й ускладнити роботу бухгалтерського апарату через необхідність швидко адаптуватися до змін у законодавстві.	
Недостатня аналітичність Звіту про рух грошових коштів для використання даних звіту в процесі прийняття управлінських рішень	У разі введення змін – необхідність комплексного вдосконалення всіх форм звітності, оскільки вони є взаємопов'язаними.	Звітність стане більш прозорою та інформативною для користувачів, але може ускладнити процес збору та формування інформаційних потоків про грошові кошти у звітності.

Джерело: побудовано на основі джерел 3, 5, 6

бражено інформацію щодо грошових коштів та досліджено взаємозв'язки між показниками цих статей. Будь-які вдосконалення форм звітності повинні бути обов'язково комплексними через наявність подібних взаємозв'язків.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що дослідження, проведені в цій статті відкривають широке поле для подальшого вивчення та формування рекомендацій щодо вдосконалення методики відображення грошових коштів у фінансовій звітності підприємства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 7 «Звіт про рух грошових коштів». URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019
2. Загальні вимоги до фінансової звітності: Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 1, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами. Практичний посібник / С.Ф. Голов. К.: Лібра, 2008. 920 с.
4. Гнатенко Є.П. Проблеми обліку грошових коштів на підприємстві / Є.П. Гнатенко, А.О. Гикава // Економіка суспільства. 2016. Вип. 5 С. 421–424.
5. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит»: вид. 2-е, доп. і перероб. / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 640 с.
6. Шнейдман Л.З. Что в МСФО означает понятие «эквиваленты денежных средств»? / Л. З. Шнейдман // URL: <http://www.lawmix.ru>.
7. Максutow С. Учет и анализ денежных потоков предприятия / С. Максutow. Вестник бухгалтера и аудитора Украины. 2002. № 18. С. 4–7.

8. Лытнев О.Н. Основы финансового менеджмента: Учеб. пособие. Ч.1/ О.Н. Лытнев. Калининград: Калининградский государственный университет, 2000. – 118 с.

9. Овсїйчук М.Ф. Управление активами та методика фінансування / М.Ф. Овсїйчук // Контракты. 2008. № 4. с. 34–38.

10. Олейник С.Г. Бухгалтерский учет на предприятиях Украины с применением международных стандартов: Метод. пособие / С.Г. Олейник А.Д. Ивановна, (сост.). Х.: Основа, 2006. 677с.

REFERENCES:

1. Mizhnarodny`j standart buxgalters`kogo obliku (MSBO) 7 “Zvit pro rux groshovy`x koshtiv” [Elektronny`j resurs]. Rezhym`m dostupu: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019

2. Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti : Polozhennia (Standart) bukhgalterskoho obliku 1, zatverdzhene nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy (2013) # 73 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Holov S.F. (2008) Bukhgalterskyi oblik ta finansova zvitnist za mizhnarodnyimi standartami” Praktychnyi posibnyk / S.F. Holov K.: Libra, 620 s/ [in Ukrainian].

4. Hnatenko Ye.P., & Hykava A.O. (2016). Problemy obliku hroshovykh koshtiv na pidpriemstvi [Problems of cash accounting at the enterprise]. Ekonomika suspilstva – Economics of society, No 5, pp. 421–424 [in Ukrainian].

5. Butynets F. F. (2000) Teoriia bukhgalterskoho obliku: pidruchnyk dlia studentiv vuziv spetsialnosti 7.050106 “Oblik i audyt”: vyd. 2-e, dop. i pererob. / F. F. Butynets. Zhytomyr: ZhITI, 640 s. [in Ukrainian].

6. Shneydman L.Z. Chto v MSFO oznachaet ponyatie “ekvivalenty denezhnykh sredstv”? [Elektronnyi resurs] / L.Z. Shneydman // Rezhim dostupu: <http://www.lawmix.ru>.

7. Maksutov S. (2002) Uchet i analiz denezhnykh potokov predpriyatiya / S. Maksutov. – Vestnik bukhgaltera i auditora Ukrainy. № 18. S. 4–7.

8. Lytnev O.N. (2000) Osnovy finansovogo menedzhmenta: Ucheb. posobie. Ch.1/ O.N. Lytnev. Kaliningrad: Kaliningradskiy gosudarstvennyy universitet, 118 s.

9. Ovsichuk M.F. (2008) Upravlenye aktyvami ta metodyka finansuvannia / M.F. Ovsichuk // Kontrakty. #4. s. 34–38. [in Ukrainian].

10. Oleynik S.G. (2006) Bukhgalterskiy uchet na predpriyatiyakh Ukrainy s primeneniem mezhdunarodnykh standartov: Metod. posobie / S.G. Oleynik A.D. Ivanovna, (sost.). Kh.: Osнова, 677 s.

Cash: problem aspects of reporting

Makarovych V.K.

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of Accounting and Audit,
Uzhhorod National University

Fortunenکو K.O.

Graduate Student, Department of Accounting and Audit,
Uzhhorod National University

In the process of economic activity, enterprises enter into relations with various subjects of market relations. Circulation of economic transactions among them is usually carried out in cash. Since cash is the most highly liquid assets of enterprises that ensure the fulfilment of obligations of any level and type, the disclosure of information about sources of funds and directions of using these funds is an integral task in the formation of financial statements. The financial statements of the company are a source of information, on the basis of which decisions are made on the further development of the enterprise. The article is devoted to the consideration of issues of displaying information about cash in the financial statements. In the course of the research, the articles of financial reporting, which contain information about cash, are determined and the relationships between the indicators of these articles are studied. Any improvement of reporting forms should be necessarily complex because of the existence of such interconnections. An attention is drawn to

the problematic aspects of preparing financial statements in the context of articles containing information on cash and cash equivalents: the existence of two methods for drawing up the Cash Flow Statement gives rise to disputes, namely: the absence of a complete picture of the cash flows by major items of cash inflows and outflows (using the direct method) and the reasons for the deviation of the net cash flow from net profit (using the indirect method); the absence of a separate standardization of the accounting for cash operations (introducing a new standard will increase the reliability and analyticity of the presentation of cash in the financial statements); insufficient analyticity of the Cash Flow Statement for using the report data in the process of making managerial decisions. The solution of the abovementioned problem aspects will ensure improving the process of formation of reliable information flows about cash flow, the information about which is the key to assessing the company's liquidity and making optimal managerial decisions at the enterprise.